

Turci v Bulharsku

Denisa Beránková, Aneta Kouřilová, Oldřich Nechanický, Jakub Vítovec, 2016

obrázek č. 1 - bulharská a turecká vlajka ¹⁾

1. Úvod

Bulharsko je stát nacházející se na Balkánském poloostrově u Černého moře, jeho rozloha dosahuje 110 940 km². Tato země sousedí s Rumunskem, Srbskem, Makedonií, Tureckem a Řeckem.

Etnická pestrost Bulharska je dána především jeho historií. Příchod Turků je datován do druhé poloviny 14. století, kdy došlo k podmanění území dnešního Bulharska Osmanskou říší, a to prakticky na dlouhých pět století. Turecká nadvláda skončila v druhé polovině 19. století a Turci se stali menšinou, která tvořila zhruba třetinu obyvatelstva. Do podvědomí obyvatel Bulharska vstoupila turecká část populace jako národnostní menšina až ve druhé polovině 20. století. Postupně se však počet Turků začal snižovat. Zejména proto, že vůči nim Bulhaři začali provádět různé restriktce, jelikož této menšině nemohli prominout nadvládu tehdejší Osmanské říše. Tato situace vyvrcholila za komunistické éry, především za vlády Todora Živkova, za kterého emigrovalo přes tři sta tisíc bulharských Turků.

Dnes jsou Turci nejpočetnější a nejvýznamnější etnickou menšinou v Bulharsku. Dalšími minoritami jsou Pomáci a Romové. Z celkového počtu 7, 202 mil. obyvatel se 655 382 (9,1 %) hlásí k turecké národnosti.²⁾ Etničtí Turci v současnosti žijí především v severovýchodních oblastech Šumen, Silistra, Razgrad, Targovište a v jižní Kardžalijské oblasti.

Tato práce seznámí čtenáře s etnickou minoritou Turků žijících v Bulharsku. Dále podá přehled o historii, kultuře a tradicích této kultury.

2. Cíl práce

Cílem této práce je zodpovědět hlavní výzkumnou otázku:

Jaká jsou kulturní specifika Turků v Bulharsku?

Dále je práce zaměřená na podotázky, které poslouží k hlubšímu porozumění zkoumaného tématu:

- Jaký je pohled Bulharů na tureckou menšinu?
- Jak vnímají bulharští Turci soužití s majoritou Bulharů a jinými menšinami v Bulharsku?
- V čem se od sebe liší kultura bulharských Turků a kultura Bulharů?
- Dodržují Turci v Bulharsku svou tradiční kulturu?

3. Literární řešení

Autor Ali Eminov se zabývá menšinou Turků v Bulharsku v knize **Turkish and other muslim minorities in Bulgaria**. Byl inspirován k tomuto výzkumu bulharskou vládou a jejím tvrzením v roce 1985 „no Turks in Bulgaria“. V knize je nejdříve popsána historie bulharského nacionalismu a jeho dopad na muslimské menšiny. Poté následuje popis historie islámu a muslimů v Bulharsku od poloviny 14. století do současnosti.³⁾

V článku **Recalling the fate of Bulgaria's Turkish minority** je popsáno, jak před 30 lety začal komunistický režim přizpůsobovat tureckou menšinu většině silou. Bulharští Turci museli změnit své jméno a nesměli mluvit tureckým jazykem na veřejnosti.⁴⁾

V odborném článku **How Turks and Bulgarians became brothers** se autorka Milena B. Methodieva zabývá vztahy a propojením Turků a Bulharů v období konce Osmanské říše. Ti přišli s novou teorií, že bulharští Turkové jsou potomky Bulharů, kteří v sedmém století založili první bulharský stát. V textu pojednává o tom, jak vznikaly různé politiky Bulharů i Turků, které chtěly zlepšit vztahy těchto dvou etnických skupin a to především v oblasti dnešní Makedonie. Také poukazuje na snažení a strategie mladých Turků, kteří se snaží situaci v tomto regionu zlepšit.⁵⁾

Talip Kucukcan ve svém článku **Re-claiming identity: Ethnicity, religion and politics among Turkish-Muslims in Bulgaria and Greece** představuje přehled, jak turecké komunity vzešly jako odkaz Osmanské říše a popisuje jejich úsilí o přežití proti politickému nátlaku.⁶⁾

Problematikou etnických Turků v Bulharsku se ve své knize **The Turks of Bulgaria** zabývá autor Bilal N. Şimşir. Mimo zkoumání historie se kniha také věnuje kulturní stránce dané minority. Konkrétně popisuje způsob života, tradice a proměnu vztahů mezi Turky a Bulhary. Autor klade velký důraz na užívání tureckého jazyka menšinou, a právě jazyk autor považuje za klíčový pro zachování etnické identity Turků.⁷⁾

4. Metodologie

Existují dva druhy výzkumu a to kvantitativní a kvalitativní. **Kvantitativní metody** jsou zaměřené na

vysoký počet respondentů a na rozsáhlý počet získaných dat, která se dají kvantifikovat. Tento výzkum používají převážně sociologové, ale v dnešní době ho částečně využívají i antropologové. Pro kvantitativní výzkum jsou typické dotazníky a ankety. Oproti tomu **kvalitativní metody** jdou více do hloubky výzkumného problému, a proto je respondentů menší počet. Pro kvalitativní výzkum jsou typické rozhovory a pozorování (zúčastněné, nezúčastněné). Platí zde nepřímá úměra, a to že čím povrchněji se budeme problému věnovat, tím je možné snáze obsáhnout početnější vzorek a naopak - čím půjdeme více do hloubky, tím se zkoumaný vzorek zcela přirozeně zužuje. V této práci byly použity metody výzkumu kvantitativního i kvalitativního.

Jako vhodná kvalitativní metoda pro daný výzkum byla použita metoda polostandardizovaného rozhovoru. Polostandardizovaný rozhovor probíhá tak, že máme předem připravené otázky, které klademe respondentům a podle odpovědí na základní otázky, můžeme klást další doplňující otázky, které rozvíjí odpověď respondenta a odpověď je více detailní. Rozhovory proběhly pomocí techniky dotazování pomocí komunikace přes sociální sítě. Tímto způsobem dochází k nepřímé interakci mezi výzkumníkem a respondentem. Díky této technice má respondent možnost svou odpověď promyslet. Další výhodou komunikace přes sociální sítě je malá časová náročnost, jelikož může výzkumník komunikovat s respondentem poměrně rychle i přes velkou vzdálenost. Nevýhodou je pak věrohodnost získaných dat od respondenta, a to, že nemohlo být sledováno chování respondenta.

K vypracování vlastní části bylo čerpáno z korespondence s respondenty.

- Respondent 1: muž, 40 let, Turek žijící v Bulharsku ⁸⁾
- Respondent 2: Giray Butur, 20 let, Turek, Ankara
- Respondent 3: Sezgin, Turkyně, která se narodila v Bulharsku, nyní žije ve Varně
- Respondent 4: Anil, Turkyně žijící v Bulharsku
- Respondent 5: Yordan, Bulhar žijící v Bulharsku *
- Respondent 6: Antonio, Turek žijící v Bulharsku, 24 let
- Respondent 7: Jordan Bulhar žijící v Bulharsku *
- Respondent 8: muž, 50 let, Bulhar žijící v České republice *

*pohled Bulhara na tureckou menšinu.

5. Vlastní práce

5.1 Historie turecké menšiny v Bulharsku se zaměřením na bulharsko-turecké vztahy

Bulharský stát ve 14. století dobyla Osmanská říše, která si toto území podmanila na celých pět století. Od této chvíle se můžeme setkat s tureckým obyvatelstvem na území Bulharska. Na přelomu 18. a 19. století docházelo k oslabení Osmanské říše, čehož využili Bulhaři, kteří založili hnutí za národní obrození. Během tohoto období docházelo k několika povstáním, která byla potlačována Turky. K největšímu povstání došlo v roce 1876, kdy byli Bulhaři brutálně potlačeni utiskovateli. Tento čin vyvolal značnou míru rozhořčení u evropských velmocí, které v té době celou situaci sledovaly. Nejvíce se o situaci zajímalo carské Rusko, které vycítilo oslabení Osmanů a chtělo zabrat část jeho území na Balkáně. Proto vypukla v letech 1877-1878 Rusko-turecká válka, která byla ukončena Sanstefanskou smlouvou. V této smlouvě se ustanovilo, že část Bulharska bude uznána jako nezávislý stát pro slovanské křesťany a část jako autonomní oblast Turecké říše. V této době však Turci netvořili menšinu. Minoritou na bulharském území se stávají až po roce 1877. Tato menšina ovšem tvořila

celou třetinu obyvatelstva.

Sociální postavení Turků v té době nebylo příznivé, jelikož Bulhaři nemohli unést utiskování, které trvalo pět století. Postupem času začala přicházet různá omezení ve vzdělání. Bulhaři začali bourat turecké budovy jako např. mešity, lázně a další. V následku toho začalo docházet k masovým migracím Turků z bulharského území. V první polovině 20. století emigrovalo na 240000 bulharských Turků. V meziválečném období (1931-1939) emigrovalo 100000 bulharských Turků.

Po druhé světové válce se k moci dostala komunistická strana stejně jako v dalších východoevropských státech. V očích socialistické moci byli Turci velkou hrozbou. Z Ústavy z roku 1947 vyplynulo, že Turkům zůstane zachována kulturní autonomie. To bylo postupem času porušeno a např. náboženské školy byly zestátněny. Za komunistické vlády došlo ke třem velkým migračním vlnám. První proběhla v letech 1950-1951. Tehdy na základě bulharsko-turecké dohody emigrovalo přibližně 150000 Turků. Důležitým obdobím v komunistické éře, byla vláda Todora Živkova.^{9) 10)}

obrázek č. 2 - Todor Živkov ¹¹⁾

Za Živkova značně zesílily restriktce vůči menšinám, především vůči té turecké. Cílem jeho plánu byla úplná asimilace. To mělo za následek, že se ve školách začalo vyučovat pouze v bulharštině. Turečtina zůstala jako volitelný jazyk. Docházelo k zavírání mešit. Příslušníci menšin museli přijmout slovanské jméno, jinak byli perzekuováni a internováni do podunajských lágrů. V článku **Recalling the fate of Bulgaria's Turkish minority** je popsána situace z roku 1984. Na vánoce roku 1984 policisté obklíčili oblast Kardzhali, místo kde žila turecká menšina. Bylo vyhlášeno stanné právo a pomáhala i armáda a vládou vyzbrojení civilisté. Cílem bylo shromáždit všechny bulharské Turky v oblasti a donutit je zříct se svého původu. Bylo zakázáno mluvit na veřejnosti turecky a každý si musel změnit svoje jméno. Své jméno si musel změnit i Bahtiyar Karaali, který to v článku přesněji popisuje:

„Byly změněny i oficiální dokumenty jako rodné listy atd. Lidé dokonce museli měnit i jména svých mrtvých předků, aby to vypadalo, že turecká menšina nikdy neexistovala. O ničem z tohoto světa dlouho nevěděl.“¹²⁾

V roce 1965 se vláda na základě sčítání lidu rozhodla vystěhovat dalších 130000 bulharských Turků. K největší migraci došlo v létě 1989, kdy kvůli špatné situaci odešlo přes 320000 Turků. Zhruba polovina z nich se po pádu komunistického režimu vrátila zpět do Bulharska.¹³⁾

Nespokojenost turecké menšiny na území Bulharska vyústila v květnu roku 1989 ve velké demonstrace. Několik desítek tisíc demonstrantů požadovalo po vládě navrácení jejich původních jmen a dodržování občanských práv a svobod, které byly uvedeny v Ústavě tehdejšího Bulharska. Demonstrace byly násilně potlačeny státními složkami. Největší protesty probíhaly ve městech Razgrad, Šumen, Silistra. Účastníci demonstrací začali být deportováni do Turecka a Rakouska.

Tehdejší představitel komunistické strany Todor Živkov přednesl 29. května projev, ve kterém vyzval Turecko, aby otevřelo své hranice a všechny nespokojené občany Bulharska, aby opustili zemi. Následoval velký exodus, kdy bylo přes 300000 bulharských Turků vydáno do Turecka.¹⁴⁾

Podle respondenta Yordana už v dnešní době nejsou mezi Turky a Bulhary takové nepokoje jaké bývaly. Dále si myslí, že Turci jsou stejně lidé jako Bulhaři a dělají stejné věci. Čímž myslel převážně tradice a dodržování některých svátků. Jak nám sám sdělil: „*Turecká společnost v Bulharsku je v dnešní době považována za mnohem lepší než v minulosti.*“ Respondentka Sezgin dodala: „*Všichni mají stejná práva.*“ Také nám sdělila, že se ovšem najdou někteří lidé, kteří nezapomínají na to, co se dělo v minulosti. Ovšem už jde o malé procento lidí. I respondent Antonio souhlasil s tím, že Bulhaři vychází dobře s bulharskými Turky.

Dotazovaní Bulhaři tureckou menšinu nevnímají nějak odlišně. Podle Anil je v současné době diskriminace vůči turecké menšině spíše výjimkou. „Bulharští Turci a Bulhaři spolu vycházejí velmi dobře.“

Soužití mezi bulharskými Turky a Bulhary nějak nenarušuje jejich vztahy v dnešní době. Mnozí obyvatelé Bulharska si ale pamatují to, co se dělo v historii. Podle respondentů je to převážně však starší generace. To samé platí i pro jiné menšiny.

Rozdíl mezi Turky a Bulhary je hlavně v náboženství, jazyce, různých zvycích (například v jídle a v náboženských svátcích). „*Vlastně víceméně jediným rozdílem mezi bulharskými Turky a Bulhary je náboženství. Všechny ostatní věci jsou téměř nerozeznatelné*“ řekl Antonio, Turek žijící na území Bulharska. Jak nám však Antonio sdělil, i přesto, že má turecké předky, se sám za Turka nepovažuje.

Respondentka Anil říká: „*Kultura bulharských Turků je více podobná bulharské kultuře, než turecké kultuře. Hlavním důvodem je to, že Bulharsko je orientované na západ, kdežto turečtí Turci dodržují více vlastní kulturu orientovanou na východ. Proto se bulharští Turci více kloní ke kultuře, která je v jejich bydlišti.*“

„*S Turky, žijícími na území Bulharska, jsem neměl nikdy problém, dokonce mám mezi přáteli více Turků než Bulharů. Jsou to velice pracovití lidé.*“ Tak vnímá tuto minoritu Bulhar, který žije v dnešní době v České republice.

5. 2 Politika

Po pádu komunistického režimu v roce 1990 byla Ahmedem Doganem založena politická strana Hnutí za práva a svobody (*Dvizhenie za prava i svobodi* (DPS)). Tato strana se stala nástupcem Tureckého národně-osvobozenického hnutí. Jak sama strana tvrdí, jedná se o liberální politickou stranu, která byla založena s cílem přispět k jednotě všech bulharských občanů, a také byla založena k ochraně práv a svobod všech etnických menšin v Bulharsku.¹⁵⁾

Hlavním cílem HPS bylo získání svobody a rovných práv pro turecké obyvatelstvo. Mezi další cíle patří používání tureckých jmen a příjmení, možnost používat turečtinu, výuka v turečtině a praktikování islámu. Později HPS rozšířilo své cíle i na ostatní etnické minority v Bulharsku, jednalo se zejména o Romy a Pomáky. V roce 2001 se HPS poprvé podílelo na vládě v Bulharsku a z HPS se stala třetí nejsilnější politická strana v zemi. Díky této straně došlo ke zlepšení vzájemných vztahů mezi Turky a Bulhary.¹⁶⁾

ДВИЖЕНИЕ ЗА ПРАВА И СВОБОДИ

obrázek č. 3 - logo hnutí DPS ¹⁷⁾

Jak nám bylo sděleno od respondenta žijícího v Česku, předchází předseda tohoto hnutí Lyutfi Mestan se v současnosti snaží založit novou politickou stranu. „Problémem je, že v Bulharsku nelze založit politickou stranu nebo hnutí, pokud je očividné, že se zaměřuje na nějaké etnikum. Proto se mu nedaří založit toto hnutí, jelikož dává najevo, že by hnutí zastupovalo právě tureckou menšinu.“

5.3. Vzdělávání

V roce 1875 bylo v Bulharsku 2.700 tureckých základních škol, 40 středních a 150 madras (institute pro studium muslimské teologie a náboženského práva). V roce 1913 se počet tureckých základních škol snížil na 1.234 škol a všechny musely být financovány z turecké komunity. Po první světové válce bulharská vláda poskytla finanční pomoc tureckému školství a jejich počet opět vzrostl na 1 712. V roce 1956 byl počet tureckých škol 1,149. Po roce 1958 byl turecký jazyk v těchto školách nahrazen bulharským jako oficiálním jazykem a turecký jazyk se stal volitelným předmětem. Po roce 1970 bylo vyučování turečtiny ve školách zrušeno a v roce 1984 bylo používání samotného tureckého jazyka považováno za nezákonné.

Dnes se nacházejí v Bulharsku tři islámské střední školy. A to v Ruse, Šumenu a Momčilgradu. Tyto školy mají kombinovanou světskou a náboženskou výuku. Provozování středních islámských škol v Bulharsku je z části sponzorováno islámskými nadacemi ze zahraničí. Také byl v roce 2001 zaveden nepovinný předmět náboženství. ¹⁸⁾

obrázek č. 4 - muslimská střední škola ve městě Ruse ¹⁹⁾

5.4 Jazyk

Jazykem Turků je turečtina. Turečtina není indoevropským jazykem, ale spadá do skupiny turkických jazyků a od roku 1928 používá jako písmo latinku. Používá se především v Turecku, na Kypru a v Makedonii, kde je úředním jazykem a v Bulharsku, kde je uznáván jako jazyk turecké menšiny.²⁰⁾

Jazykem Bulharů je bulharština, která je indoevropským jazykem a konkrétně spadá mezi jihoslovanské jazyky. Bulharština používá cyrilici neboli azbuku. Bulharština se používá především v Bulharsku, kde je úředním jazykem. Dále v zemích, kam Bulhaři emigrovali, a to je například Kanada, Řecko, Maďarsko, Makedonie, Moldavsko, Rumunsko, Srbsko a Turecko. Podobnost mezi jazyky tedy ani zdaleka není, jelikož každý spadá do jiné skupiny a každý používá jiné písmo.²¹⁾

V Bulharsku bulharštinou mluví 85% obyvatel a turečtinou cca 9%, zbytek obyvatel mluví makedonštinou a arménštinou. I přesto, že turečtina není a ani nelze, aby byla oficiálním jazykem v Bulharsku, není užívání turečtiny mrtvé. Turecký jazyk používají turecké rodiny a přátelé, dále se používá v tureckých komunitách a organizacích a i při náboženských svátcích. Avšak většině Turkům nedělá problém hovořit bulharsky. V Bulharsku mnoho škol nabízí nepovinné kurzy turečtiny, což podporuje její používání mezi mladšími. Jak řekla naše respondentka Szegin, turečtinou se na veřejnosti moc nemluví, většinou se turecky mluví jen doma a mezi přáteli. Další respondent Antonio nám řekl, že on a jeho rodina doma spolu turecky nemluví, ale turečtině rozumí a dokonce jí i ovládají. Turecky mezi sebou mluví prý jen jeho prarodiče.

To zda bulharští turci mluví turecky či bulharsky záleží vždy na dané osobě a výchově v rodině.

- Porovnání základních slov

čeština	turečtina	bulharština
ano	evet	da
ne	hayır	ne
Dobrý den	iyi günler	Dóbar dén
čaj	çay	čaj
chléb	ekmek	chljab

5.5 Náboženství

V Bulharsku převládá pravoslavná církev, která zde zaujímá 75,9%. Na druhém místě je sunnitský islám, který vyznává 9,4% obyvatel. Dalším náboženstvím jsou protestanti, kteří zaujímají 1,1% a katolíci 0,8%.²²⁾

Islám

Islám je hned po křesťanství nejpočetnějším náboženstvím. Je založen na učení proroka Mohameda (570-632).²³⁾ Nejposvátnější kniha islámu je Korán, který obsahuje 114 súr, které jsou seřazeny od nejdelší po nejkratší (ne časově). Podstatou islámu je víra v jediného boha Alláha, v nesmrtelnost duše, poslední soud a posmrtnou odměnu člověka, který je zodpovědný za své činy.

Každý muslim je povinen dodržovat 5 pilířů islámu:

1. Vyznání víry (Není boha kromě Boha - Alláha - a Mohamed je jeho prorok) - šaháda
2. Modlitba - 5x denně - namáz
3. Almužna - zakát

4. Půst v měsíci Ramadán - sawm
5. Pouť do Mekky - hadždž ²⁴⁾

Pravoslavná církev

Pravoslavná církev či ortodoxní církev, je křesťanská církev složená z více územních církví, které tvoří dohromady pravoslavné společenství. Slovo ortodoxní znamená pravověrný, což poukazuje na snahu držet se striktně původních projevů víry. Pravoslavná tradice je založena na svaté tradici a svatém písmu. Svatým písmem se rozumí Bible. Bible se skládá ze starého a nového zákona. Hlavními znaky pravoslavné církve jsou konzervatismus, tradice, individualismus, přímý a subjektivní vztah k Nejsvětější Trojici. ²⁵⁾

Dalo by se předpokládat, že většina tureckého obyvatelstva v Bulharsku bude vyznávat islám. Ovšem z výpovědí našich respondentů jsme zjistili, že někteří islám vyznávají, ale jen málo a nekladou na víru takový důraz. Dále jsou zde tací, kteří vyznávají jiné náboženství nebo jsou ateisté. Islám dodržují spíše starší obyvatelé. Úpadek dodržování islámské tradice pravděpodobně souvisí s dobou, kdy vládl komunistický režim, kdy byla muslimská menšina pronásledována. Naši respondenti Bulhaři, kteří žijí v Bulharsku na otázku jak pohlížejí na turky kteří vyznávají islám odpověděli, že menšinu Turků nevnímají nějak jinak než sebe, berou je jako Evropany. Respondent č. 1 (Turek žijící v Bulharsku) nám sdělil, že se necítí být striktně Turkem, spíše nám řekl, že je Evropan. Sdělil nám, že občas dodržuje turecké tradice a občas ty bulharské. Dále řekl, že náboženství nevyznává žádné.

V této chvíli je dobré se zeptat, jak se v příštích letech situace změní? Bude většina turecké menšiny v Bulharsku dále vyznávat islám, nebo se nové generace Turků v Bulharsku rozhodnou pro jiné náboženství?

5.6 Svátky

Muslimové slaví dva hlavní svátky a to Eid al-Adha (svátek obětování) a Eid ul-Fitr (svátek přerušení půstu).

Eid al-Adha

Jedná se o svátek obětování, nazývaný také Velký svátek, kdy muslimové obětují krávu, kozu nebo ovci. Připomínají si tak Ibrahímovu oběť berana Bohu. Oproti křesťanské tradici, kde měl Abrahám obětovat Bohu svého syna Izáka, se v islámské tradici objevuje Ibrahím, který měl obětovat syna Ismaíla. Tento svátek probíhá na konci poutě do Mekky, ovšem ti, kteří pouť nemohli vykonat, slaví tento svátek ve svých domovech. Rituál oběti spojuje všechny muslimy na světě. ²⁶⁾ Oběť je rozdělena na třetiny. První třetina je věnována rodině a blízkým, druhá třetina přátelům a třetí chudým. ²⁷⁾

Eid al-Fitr

Eid al-Fitr druhý nejvýznamnější svátek pro muslimské obyvatelstvo. Tento svátek ukončuje měsíční půst (saum) v měsíci Ramadán, proto během tohoto svátku hraje největší roli jídlo. Tento svátek trvá tři dny. ²⁸⁾

obrázek č. 5 - oslava konce měsíčního půstu²⁹⁾

Dále uvádíme dvě události, které jsou pro muslimy důležité a vztahují se k výše zmíněným svátkům. Jedná se o Ramadán a pouť do Mekky (pilíře islámu).

Ramadán

Ramadán je svátek týkající se islámské víry, který většina muslimů drží a zároveň se týká stravování, jelikož se jedná o měsíční půst. Ramadán je devátý měsíc islámského kalendáře, který je lunární. Ramadán se každým rokem posunuje, jelikož lunární kalendář je pohyblivý a je o jedenáct dní kratší než gregoriánský.³⁰⁾ Prorok Mohamed měl během tohoto měsíce obdržet boží zjevení. Na paměť toho drží muslimové tento půst. Měsíční půst neboli **saum** je jeden z pěti pilířů islámu (šahád, salát, zakát, saum, hadždž). Jak samotný ramadán probíhá? Muslimové začnou den ranní modlitbou (fadžr). Poslední jídlo, které muslimové před půstem pozrou je tzv. suhúr. V průběhu půstu, který trvá do setmění, nesmí jíst, pít kouřit nebo mít sexuální styk. Během dne je v ulicích klid, který se po západu slunce promění v bouřlivé oslavy a hostiny. Půst končí svoláním na večerní modlitbu (maghrib). Jako první pokrm musí muslim pozřít iftár, který se skládá z datlí a mléka. Půstu se nemusí zúčastnit děti, nemocní nebo staří lidé, těhotné a kojící ženy, cestující na dlouhých vzdálenostech a sportovci. Během ramadánu se může jíst tam, kde se pohybují lidé, kteří jsou na cestách (nádraží, letiště). Ovšem restaurace musí zalepit okna například novinami, aby hosté neuváděli kolemjdoucí v pokušení.³¹⁾³²⁾

Respondentům byla položena otázka, zda dodržují Ramadán. Až na Sezgin všichni dotazovaní Ramadán nedodržují. Sezgin spolu s rodinou tuto tradici dodržuje. Mezi další její tradici patří i Bayram.

Hadždž

Hadždž neboli pouť do Mekky by měl každý muslim vykonat alespoň jednou za život. Mekka je hlavní a nejposvátnější místo islámského náboženství. Pokud muslim nemůže vykonat pouť, může zaplatit cestu jinému poutníkovvi, který vykoná pouť za něho. Do Mekky nemá přístup žádný nevěřící. Jako alternativa za Mekku se považuje poutní místo Keruán, které se nachází v Tunisku. Podle místních muslimských představitelů se však pouť do Mekky rovná sedmi poutím, vykonaných do tohoto místa.³³⁾

5.7 Architektura

Mezi nejtypičtější stavby muslimů patří v první řadě mešity a minarety, medresy (univerzity) a mauzolea. Typickým znakem je podkovitý a kýlový oblouk a kupole cibulovitého tvaru. Uvnitř jsou zdi zdobené mozaikami se stylizovanou ornamentikou a arabeskami, což jsou ploché ornamenty

arabského původu z geometrických tvarů a stylizovaných rostlin rozmanitě propletených. Mešita se skládá ze dvou částí, a to z pravoúhlého sloupového nádvoří s kašnou pro rituální omývání a z kryté svatyně, která je situována na šířku, má několik lodí oddělených štíhlými sloupy a niku (mihráb) ve východní stěně (směřuje k Mekce), v níž je uložen korán. Vedle mihrábu stojí minbar, což je dřevěná nebo kamenná kazatelna pro čtení koránu. ³⁴⁾

V bulharském městě Plovdiv je mešita zvaná Djumaya. Tato mešita byla vybudována tureckými okupanty po dobytí města v letech 1363 či 1364. Mešita Djumaya patří mezi nejstarší památky připomínající období islámské nadvlády v Bulharsku. Mešita, stejně jako další budovy a pozemky, byla před zhruba sto lety Bulharským státem znárodněna. Okolo vlastnictví mešity se vedou spory. Náboženský vůdce bulharských muslimů už podal několik žalob, aby Bulharsko navrátilo zabavené mešity a pozemky. ³⁵⁾ Největší mešitou v Bulharsku je mešita Tumbul v Shumenu postavena v roce 1744. V Bulharsku je dalších spousta mešit například Banya Bashi, Ibrahim pasha, Bairakly Djamia.

obrázek č. 6 - mešita Djumaya ve městě Plovdiv ³⁶⁾, obrázek č. 7 - mešita Ibrahim Pasha ve městě Razgrad ³⁷⁾

5.8 Stravování

Pro bulharskou kuchyni jsou typické tři základní suroviny: sýr feta, jogurt a čubrica. Mezi typická jídla v Bulharsku patří především **Musaka s brambory**, studená polévka **tarator**, což je polévka z kyselého mléka, nastrouhaných okurek, ořechů, česneku a kopru. Dále **keftě a kebabče**, což jsou pokrmy, které jsou připraveny z mletého masa, které je ve tvaru válečků či bochánků a jsou osmažené. Mohou nám připomínat naše karbanátky. Dalším typickým jídlem je **škembe čorba**. To je hustá dršťková polévka, která se podává s chlebem. Dále pak klasický **šopský salát**. V Bulharsku nalezneme i spousta tureckých jídel, jelikož bylo 5 století pod tureckou nadvládou. ³⁸⁾ ³⁹⁾ Mezi nejtypičtější pokrm v Turecku patří **kebab**, který se nejčastěji připravuje z jehněčího masa. Mezi další

turecké jídla patří **köfte**. Jde o masové koule, které mohou být více či méně pálivé a podávají se buď s rýží, nebo na špejli. Velice oblíbený je i **humus**, což je vlastně pyré z cizrny. Mezi další oblíbený pokrm patří **pilaf**. Jeho základ je tvořen rýží či pšenicí osmažené na oleji, která je poté vařená ve vývaru. Dále obsahuje různé ingredience jako například maso, zeleninu, ovoce a koření.⁴⁰⁾

Jak už bylo zmíněno v předchozí otázce mezi rozdílnou kulturu můžeme zahrnout i stravování. Respondent č. 1 na otázku zda dodržuje tureckou kuchyni odpověděl: „V rodině jíme místní bulharská jídla. Například sýr feta. Z něho děláme různé saláty. Moji prarodiče dříve dbali na tureckou kuchyni. Ale naše generace už jí výhradně bulharskou a mezinárodní kuchyni.“ Dále Antonio, Turek žijící v Bulharsku, odpovídá: „Mezi turecké jídla, co jím, patří určitě kebab. Ale je to snad jediné turecké jídlo. Jíme doma převážně bulharskou a mezinárodní kuchyni.“ Respondentka Sezgin odpověděla, že jí mezinárodní kuchyni a občas si dá něco tureckého či bulharského, říká že k jídlu nemá nějaký zvláštní vztah, je to pro něj pouze jídlo a nebere to jako něco víc. Říká, že jeho prarodiče dodržovali turecké tradice více. Další respondentka Anil také dodává: „Moje jídlo obsahuje jak tureckou tak bulharskou kuchyni. Mám ráda turecká jídla ale jím je tak, že jsou „pobulharštěna“. Obsahují více druhu jídla z bulharské kuchyně než z turecké.“

Většina respondentů (Turků žijících v Bulharsku) odpověděla, že tradice ohledně tureckého jídla nedodržují. Pouze vyjímečně. V dnešní době pro ně tradiční jídlo nehraje nějak zásadní úlohu. Mezi typické jídla patří především bulharská jídla nebo mezinárodní kuchyně. Turecké pokrmy si připravují pouze ve významnější dny. Také je to dáno tím, že se v dnešní době kuchyně různých zemí dost prolínají a lidé rádi zkusí pokrmy z jiných zemí a ani nevnímají, že daný pokrm je spojený s určitou zemí.

5.9 Tradiční oděvy

Turecká nadvláda měla velké dopady na kulturní vývoj bulharského národa. Turecké prvky se nejvíce prosazují od 14. století a vše trvá až do bulharského národního obrození, které proběhlo v 19. století.

Turecký vliv

Vliv turecké kultury spadal i na bulharské tradiční kroje. V době turecké nadvlády nosili mladí muži světlé barvy na opasku a na košilích. „Oděv byl pěkný a elegantní, to proto, aby poukázal na mladost a krásu chlapce.“⁴¹⁾ Světlé barvy symbolizovali plodnost mladého muže. Kroje pro starší muže bylo celkově tmavší a bylo na nich vidět více lineárních ornamentů. To samé nastalo i u žen. Turecký vliv byl silnější na východě, kde se nosil temný kroj a široké kalhoty.

Turecký kroj

Mezi tradiční turecký kroj patří volné kalhoty. Nosili je jak muži, tak i ženy. Kalhoty byly ušity ze zdobené jemné látky. Také volná košile patří mezi tradiční oděv. Muži nosili košili zastrčenou v kalhotách. Ženy přes košile nosili dlouhé velmi zdobené šaty. Šaty se vyráběly například z hedvábí, sametu, mušelínu nebo třeba brokátu.

Dotazovaní respondenti znají bulharské kroje, sami však žádný nenesí.

obrázek č. 8 - ukázka tureckého kroje pro ženy ⁴²⁾

5.10 Hudba

Když v roce 865 Bulharsko přijalo křesťanství, převládal zde vliv řecko-byzantské hudební kultury. Z nejstarších dokladů bulharské hudby se dochovaly tzv. bulharské sekvence, Beseda presbytera Kozmy (10. stol.), Bolgarskij rospev (13. – 14. stol.). Za turecké nadvlády převládala lidová světská píseň. Umělá hudba se rozvíjela po osvobození Bulharska (1878). ⁴³⁾

V Bulharsku se v hudební sféře prosadili i Turci žijící v Bulharsku. Mezi ně patří například zpěvačka Yıldız İbrahimova (1952) patří mezi nejznámější jazzové zpěváky v Evropě, podílela se také na turné ve více než 40 Evropských zemích. Její první vydané album v roce 1979 se jmenovalo „Turkish Folk Songs LP, Balkanton, Sofia-Bulgaria“. Další známou zpěvačkou je Kadriye Latifova (1928-1962), která zpívala turecké lidové písně. Její nejznámější píseň se nazývá „Aman anam caribem“ ⁴⁴⁾. Také je známá popová a folk-popová zpěvačka Esil Duran (1969) Mezi její nejsposlouchanší píseň na youtube patří „Hey Momich“ ⁴⁵⁾. Další zpěvačkou, která se v Turecku prosadila je Sibel Gürsoy (1978), známá je její píseň „Beni Düşün“ ⁴⁶⁾.

obrázek č. 9 - zpěvačka Yıldız İbrahimova ⁴⁷⁾

Naším respondentům jsme položili otázku, zda znají nějaké zpěváky v Bulharsku, kteří mají turecký původ. Na tuto otázku nám ve většině případů odpověděli, že jejich jména znají, nebo o nich alespoň slyšeli, ale že nejsou jejich „šálkem kávy“ a neposlouchají je.

6. Závěr

Práce je částečně zaměřená na vztahy mezi minoritou a majoritou. Dle uvedené historie je jasné, že vztahy byly vždy napjaté a po vzniku Bulharského království, později republiky byli Turci velmi diskriminováni. Po pádu komunismu se ovšem začala situace vyvíjet k lepšímu a vztahy se začaly zlepšovat. Výrazně tomu také pomohla politická strana Hnutí za práva a svobody, která zastupuje menšiny v Bulharsku. Ta se zasloužila o větší rovnoprávnost hlavně Turků. V dnešní době jsou tedy podle respondentů vztahy velmi dobré. Někteří respondenti nám dokonce sdělili, že neřeší, zda jsou příslušníci tureckého nebo bulharského etnika. Mnoho lidí také nezapomíná na historii, a proto se občas najde pár jedinců, kteří mají negativní názory proti druhé skupině. Proto bychom chtěli na závěr dodat, že se situace a vztahy těchto skupin vyvíjí správným směrem.

Cílem této práce bylo seznámit čtenáře s etnickou minoritou Turků žijících na území Bulharska a zodpovědět, jaká jsou kulturní specifika této menšiny. Dalšími otázkami byly, zda Turci v Bulharsku dodržují tureckou kulturu a v čem se od sebe liší jejich kultura a kultura bulharů. Z dat získaných výzkumem bylo zjištěno, že dotazovaní bulharští Turci jsou spíše ovlivněni bulharskou kulturou, ovšem turecká kultura není úplně v zapomnění. Turecká kultura u některých dotazovaných pochází především od prarodičů. Mezi hlavní kulturní aspekty patří jak jazyk, tak i náboženství. Jazyk, turečtinu, používá turecká menšina převážně doma. Většina dotazovaných Turků vyznává islám, ale základní pilíř islámu, Ramadán, už většina dotazovaných nedodržuje. Dalším aspektem je jídlo. Mnozí odpověděli, že turecká kuchyně je smíchána s bulharskou či mezinárodní. Nějak zvláště tradice spojené s jídlem nedodržují. Jedí tradiční bulharská jídla.

Tím, že jsou ovlivněni okolím, kde žijí, dodržují také tradice bulharské kultury, jako jsou nejzákladnější křesťanské svátky - Vánoce, Velikonoce. Dotazovaní respondenti se spíše přiklánějí k bulharské kultuře.

V Bulharsku, konkrétně v jihozápadní části se objevuje větší dodržování tureckých hodnot a tradic. Proto zde například potkáme ženy zahalené do šátku, což je typické pro islámské náboženství. V rámci našeho výzkumu tedy můžeme říci, že Turci, převážně mladší generace, již tureckou kulturu moc nedodržuje a kloní se spíše k bulharským tradicím. Pro lepší zodpovězení naší otázky by bylo potřeba mnohem větší počet a spektrum respondentů.

Mnoho tureckých prvků ovlivnilo tradiční bulharské odívání, hudbu, vzdělání i architekturu.

Většina respondentů (Turků žijících v Bulharsku) odpověděla, že tradice ohledně tureckého jídla nedodržují. Pouze vyjíměčně. Tradiční jídlo v dnešní době pro ně nehraje nějak zásadní úlohu. Mezi typická jídla patří především bulharská jídla nebo mezinárodní kuchyně. Turecké pokrmy si připravují pouze ve významnější dny. Také je to dáno tím, že v dnešní době se kuchyně různých zemí dost prolínají a lidé rádi zkusí pokrmy z jiných zemí a ani nevnímají, že daný pokrm je spojený s určitou zemí.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - bulharská a turecká vlajka. AY-Deezy, *Turkey Bulgaria* [online]. Deviant art, ©2011 [cit. 20. 6. 2016]. Dostupné z: <http://ay-deezy.deviantart.com/art/Turkey-Bulgaria-260560066>

Obrázek č. 2 - Todor Živkov. *Historie* [online]. Bulharsko, © 2011 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z:

<http://www.bulharsko.cz/historie>

Obrázek č. 3 - logo hnutí DPS. *Dviženie za prava i svobodi* [online]. [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z <http://www.dps.bg/images/webdesign/logodpsbg.png>

Obrázek č. 4 - muslimská střední škola ve městě Ruse. *Ruse, Bulgaria*. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Ruse,_Bulgaria#/media/File:Rousse-muslim-school.jpg

Obrázek č. 5 - oslava konce měsíčního půstu. *Eid al-Fitr: Six things you might not know about the Muslim festival*. [online]. The Week, © 2016 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.theweek.co.uk/54502/eid-al-fitr-six-things-you-might-not-know-about-the-muslim-festival>

Obrázek č. 6 - mešita Djumaya ve městě Plovdiv. *Anti-Islamic mob of 'football fans' smashes windows of Plovdiv mosque*. [online]. The Sofia Globe [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://sofiaglobe.com/wp-content/uploads/2012/09/Dzhumaya-Mosque-Plovdiv-photo-CLS-e1348827095107-604x272.jpg>

Obrázek č. 7 - mešita Ibrahim Pasha ve městě Razgrad. *Ibrahim Pasha Mosque, Razgrad.jpg* [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ibrahim_Pasha_Mosque,_Razgrad.jpg

Obrázek č. 8 - ukázka tureckého kroje pro ženy. *Turecký národní kroj*. [online]. Image-boutique [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://cs.image-boutique.ru/moda/4788-turecka-naconalna-odyag.html>

Obrázek č. 9 - zpěvačka Yıldız İbrahimova. *Yıldız İbrahimova'dan konser*. [online]. Beşiktaş Medya Grup, © 2013 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.besiktas.com.tr/2013/10/25/yildiz-ibrahimova-ile-muzik-yelpazesii/>

Seznam literatury

Knižní publikace

EMINOV, Ali. *Turkish and other Muslim minorities in Bulgaria*. New York: Routledge, 1997. ISBN 0415919762

KOKAISL, Petr. *Geografie náboženství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2551-7.

ŞİMŞİR, Bilâl N. *The Turks of Bulgaria*. 1st pub. London: Rustem, 1988.. ISBN 9963-565-10-7

Odborné publikace

KUCUKCAN, Talip. Re-claiming identity: Ethnicity, religion and politics among Turkish-Muslims in Bulgaria and Greece. *Journal of Muslim Minority Affairs*. Abingdon: Taylor & Francis Ltd., čís. 1, roč. 19/2009, s. 49–68. ISSN 1360-2004. Získáno přes databázi PROQUEST.

METHODIEVA, Milena, B. How Turks and Bulgarians became brothers. *Turkish Historical Review*. Leiden: Brill Academic Publishers, 2014, roč. 5, čís. 2, s. 221-262. ISSN 1877-5454. Získáno přes databázi Scopus.

Internetové zdroje

Bulharská hudba. [online]. leporelo.info [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <https://leporelo.info/bulharska-hudba>

Bulharská kuchařka. [online]. Bulharská kuchařka, © 2000-2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.bulharskakucharka.cz/>

Bulharsko [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/

Bulharština. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bulhar%C5%A1tina>

BULÍNOVÁ, Lenka. *Etnické složení obyvatel Bulharské republiky - Politická mobilizace vybraných etnických menšin* [online]. Západočeská univerzita v Plzni, 2012 [cit. 27. 6. 2016]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/3485/DP_Etnicke%20slozeni%20obyvatel%20Bulharska.pdf?sequence=1

Dviženie za prava i svobodi. [online]. © 2016 [cit. 27. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.dps.bg/bg/za-dps/ustav.html>

Eid al-Fitr: Six things you might not know about the Muslim festival. [online]. The Week, © 2016 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.theweek.co.uk/54502/eid-al-fitr-six-things-you-might-not-know-about-the-muslim-festival>

Esil Duran. *Hey Momich* [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BIIEN2E25Jk>

Etnická paleta dnešního Bulharska. [online]. Slovanský kulturní institut, © 2014 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.slovansky-institut.cz/news/etnicka-paleta-dnesniho-bulharska/>

FINGERLAND, Jan. *Muslimové na celém světě slaví svůj nejvýznamnější svátek*. [online]. Český rozhlas, © 2012 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/muslimove-na-celem-svete-slavi-svuj-nejvyznamnej-si-svatek--1129056

Historie. [online]. Bulharsko, © 2011 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.bulharsko.cz/historie>

ILIEVOVÁ, Veronika, OBRUBA, Tomáš. *Turci v Bulharsku*. [online]. Hospodářská a kulturní studia, PEF ČZU, © 2009 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: www.hks.re/wiki/turci_v_bulharsku

Islám. [online]. Encyklopedie Evropa 2045 [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=7&tema=138>

Kadriye Latifova. *Aman anam caribem*. [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hg1bcRSdr5M>

KLIMPLOVÁ, Nela. *Bulharská menšina žijící na území České republiky*. [online]. Masarykova univerzita v Brně, 2010 [cit. 24. 7. 2016]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/261389/ff_b/Bulharska_mensina_na_uzemi_Ceske_republiky.txt

LHOŤAN, Lukáš. *Muslimové v Bulharsku: „Vraťte nám mešity zabavené před sto lety“*. [online]. Reflex, © [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/54683/muslimove-v-bulharsku-vratte-nam-mesity-zabavene-pred-sto-lety-a-uz-tece-krev.html>

Muslimský svátek Eid al-Adha. [online]. Sinimar Tour, © 2016 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.sinimar.eu/aktuality/muslimsky-svatek-eid-al-adha-a554/#axzz4EyLudyhA>

O pravoslavné víře [online]. Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku, © 2012 [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.pravoslavnacirkev.info/vira/zaklady-pravoslavne-viry/487-o-pravoslavne-vire>

Ramadán. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ramad%C3%A1n>

Ramadán je opravdovou zkouškou vůle. Ale i muslimové jsou jen lidé a ví jak pravidla obejít. [online]. National Geographic Česko, © 2012 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/ramadan-je-opravdovou-zkouskou-vule-ale-i-muslimove-jsou-jen-lide-a-vi-jak-pravidla-obejit.html#.VzXpFFSLTDc>

Recalling the fate of Bulgaria's Turkish minority. DW [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/recalling-the-fate-of-bulgarias-turkish-minority/a-18149416>

Sibel Gürsoy. *Beni Düşün* [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Pgz9t3xAwgA>

ŠVUGER, Karel. *Muslimská kultura*. [online]. Střední uměleckoprůmyslová škola a Základní umělecká škola Zámeček, 2012 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: http://intranet.zamecek.cz/dum/DVK21/04-VY_32_INOVACE_DVK2104.pdf

Tradiční kuchyně.. Bulharsko. [online]. Orbion.cz, © 2013 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://bulharsko.orbion.cz/stat/pruvodce/tradicni-kuchyne-181/>

Turci a Gagauzové v Bulharsku. [online]. Hospodářská a kulturní studia, PEF ČZU, 2014 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki/doku.php?id=turci_a_gagauzove_v_bulharsku

Turecká kuchyně. [online]. Dovolená v Turecku, © 2010 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.turecko-dovolena.eu/turecka-kuchyne>

Turecká menšina v Bulharsku. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tureck%C3%A1_men%C5%A1ina_v_Bulharsku

Turečtina. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ture%C4%8Dtina>

1)

AY-Deezy, *Turkey Bulgaria* [online]. Deviant art, ©2011 [cit. 20. 6. 2016]. Dostupné z: <http://ay-deezy.deviantart.com/art/Turkey-Bulgaria-260560066>

2)

Bulharsko [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 19. 2. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/

3)

EMINOV, Ali. *Turkish and other Muslim minorities in Bulgaria*. New York: Routledge, 1997. ISBN 0415919762

4) 12)

Recalling the fate of Bulgaria's Turkish minority. DW [online]. [cit. 7. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/recalling-the-fate-of-bulgarias-turkish-minority/a-18149416>

5)

METHODIEVA, Milena, B. How Turks and Bulgarians became brothers. *Turkish Historical Review*. Leiden: Brill Academic Publishers, 2014, roč. 5, čís. 2, s. 221-262. ISSN 1877-5454. Získáno přes databázi Scopus.

6)

KUCUKCAN, Talip. Re-claiming identity: Ethnicity, religion and politics among Turkish-Muslims in Bulgaria and Greece. *Journal of Muslim Minority Affairs*. Abingdon: Taylor & Francis Ltd., čís. 1, roč. 19/2009, s. 49-68. ISSN 1360-2004. Získáno přes databázi PROQUEST.

7)

ŞİMŞİR, Bilâl N. *The Turks of Bulgaria*. 1st pub. London: Rustem, 1988.. ISBN 9963-565-10-7.

8)

První respondent nechtěl zveřejnit své jméno, proto bude uváděn jako Respondent 1.

9)

Historie. [online]. Bulharsko, © 2011 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.bulharsko.cz/historie>

10)

Turecká menšina v Bulharsku. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tureck%C3%A1_men%C5%A1ina_v_Bulharsku

11)

Historie [online]. Bulharsko, © 2011 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.bulharsko.cz/historie>

13)

Etnická paleta dnešního Bulharska. [online]. Slovanský kulturní institut, © 2014 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.slovansky-institut.cz/news/etnicka-paleta-dnesniho-bulharska/>

14)

ILIEVOVÁ, Veronika, OBRUBA, Tomáš. *Turci v Bulharsku*. [online]. Hospodářská a kulturní studia, PEF ČZU, © 2009 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: www.hks.re/wiki/turci_v_bulharsku

15)

Dviženie za prava i svobodi. [online]. © 2016 [cit. 27. 6. 2016]. Dostupné z <http://www.dps.bg/bg/za-dps/ustav.html>

16)

BULÍNOVÁ, Lenka. *Etnické složení obyvatel Bulharské republiky - Politická mobilizace vybraných etnických menšin* [online]. Západočeská univerzita v Plzni, 2012 [cit. 27. 6. 2016]. Dostupné z: https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/3485/DP_Etnicke%20slozeni%20obyvatel%20Bulharska.pdf?sequence=1

17)

Dviženie za prava i svobodi [online]. [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z <http://www.dps.bg/images/webdesign/logodpsbg.png>

18)

Turci a Gagauzové v Bulharsku. [online]. Hospodářská a kulturní studia, PEF ČZU, 2014 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z:

http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki/doku.php?id=turci_a_gagauzove_v_bulharsku

19)

Ruse, Bulgaria. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Ruse,_Bulgaria#/media/File:Rousse-muslim-school.jpg

20)

Turečtina. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ture%C4%8Dtina>

21)

Bulharština. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Bulhar%C5%A1tina>

22)

Bulharsko [online]. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 19. 7. 2016]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/bulharsko/

23)

Islám. [online]. Encyklopedie Evropa 2045 [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné z:

<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=7&tema=138>

24) 30) 33)

KOKAISL, Petr. *Geografie náboženství*. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2551-7.

25)

O pravoslavné víře [online]. Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku, © 2012 [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné

z:<http://www.pravoslavnacirkev.info/vira/zaklady-pravoslavne-viry/487-o-pravoslavne-vire>

26)

FINGERLAND, Jan. *Muslimové na celém světě slaví svůj nejvýznamnější svátek*. [online]. Český rozhlas, © 2012 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/muslimove-na-celem-svete-slavi-svuj-nejvyznamnej-si-svatek--1129056

27)

Muslimský svátek Eid al-Adha. [online]. Sinimar Tour, © 2016 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z:

<http://www.sinimar.eu/aktuality/muslimsky-svatek-eid-al-adha-a554/#axzz4EyLudyhA>

28) 29)

Eid al-Fitr: Six things you might not know about the Muslim festival. [online]. The Week, © 2016 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z:

<http://www.theweek.co.uk/54502/eid-al-fitr-six-things-you-might-not-know-about-the-muslim-festival>

31)

(Ramadán je opravdovou zkouškou vůle. Ale i muslimové jsou jen lidé a ví jak pravidla obejít). [online]. National Geographic Česko, © 2012 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z:

<http://www.national-geographic.cz/clanky/ramadan-je-opravdovou-zkouskou-vule-ale-i-muslimove-jsou-jen-lide-a-vi-jak-pravidla-obejit.html#.VzXpFFSLTDC>

32)

Ramadán. [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, © 2016 [cit. 5. 4. 2016]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ramad%C3%A1n>

34)

ŠVUGER, Karel. *Muslimská kultura*. [online]. Střední uměleckoprůmyslová škola a Základní umělecká škola Zámeček, 2012 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z:

http://intranet.zamecek.cz/dum/DVK21/04-VY_32_INOVACE_DVK2104.pdf

35)

LHOŤAN, Lukáš. *Muslimové v Bulharsku: „Vraťte nám mešity zabavené před sto lety“*. [online]. Reflex, © [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z:

<http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/54683/muslimove-v-bulharsku-vratte-nam-mesity-zabavene-pred-s-to-lety-a-uz-tece-krev.html>

36)

Anti-Islamic mob of 'football fans' smashes windows of Plovdiv mosque. [online]. The Sofia Globe [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné

z:<http://sofiaglobe.com/wp-content/uploads/2012/09/Dzhumaya-Mosque-Plovdiv-photo-CLS-e1348827095107-604x272.jpg>

37)

Ibrahim Pasha Mosque, Razgrad.jpg [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie [cit. 25. 7. 2016].

Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ibrahim_Pasha_Mosque,_Razgrad.jpg

38)

Bulharská kuchařka. [online]. Bulharská kuchařka, © 2000-2016 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.bulharskakucharka.cz/>

39)

Tradiční kuchyně.. Bulharsko. [online]. Orbion.cz, © 2013 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://bulharsko.orbion.cz/stat/pruvodce/tradicni-kuchyne-181/>

40)

Turecká kuchyně. [online]. Dovolená v Turecku, © 2010 [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.turecko-dovolena.eu/turecka-kuchyne>

41)

KLIMPLOVÁ, Nela. *Bulharská menšina žijící na území České republiky*. [online]. Masarykova univerzita v Brně, 2010 [cit. 24. 7. 2016]. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/261389/ff_b/Bulharska_mensina_na_uzemi_Ceske_republiky.txt

42)

Turecký národní kroj. [online]. Image-boutique [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://cs.image-boutique.ru/moda/4788-turecka-naconalna-odyag.html>

43)

Bulharská hudba. [online]. leporelo.info [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <https://leporelo.info/bulharska-hudba>

44)

Kadriye Latifova. *Aman anam caribem*. [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hg1bcRSdr5M>

45)

Esil Duran. *Hey Momich* [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BIEN2E25Jk>

46)

Sibel Gürsoy. *Beni Düşün* [online]. Youtube [cit. 20. 7. 2016] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Pgz9t3xAwgA>

47)

Yıldız İbrahimova'dan konser. [online]. Beşiktaş Medya Grup, © 2013 [cit. 20. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.besiktas.com.tr/2013/10/25/yildiz-ibrahimova-ile-muzik-yelpazesini/>

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/ls2016:turci_v_bulharsku

Last update: **29/05/2024 19:37**

